

Za gospodarje

Maribor, dne 15. aprila 1936.

Na vinskem sejmu v Gradcu.

Priobčil Anton Kosi, Središče.

Vinski sejmi, oz. vinske poskušnje, ki jih prirejajo že nekaj let sem v Sloveniji razne vinarске zadruge, so se pri nas takorekoč že preživeli, njih uspehi ne odgovarjajo trudu in troškom, ki so v zvezi s takimi prireditvami. Ker je nanesa prilika, da sem se mudil minuli mesec uprav v tem času v Gradcu, ko je priredilo deželno sadjarsko in vinarsko društvo za štajersko slično vinsko razstavo, kakršne prirejamo v Sloveniji in sicer v dneh 11. in 12. marca, me je zelo mikalo, da bi si ogledal to prireditev. Rad bi se prepričal o značaju in kakovosti vin, ki jih producirajo avstrijski vinogradniki sosedne štajerske. Vinski sejem se je vršil v veliki dvorani hotela »Zum wilden Mann«, kamor sem se takoj prvi dan odpravil.

Vinski sejem je bil tako dobro založen, da sem se kar čudil, ker si nisem mogel predstavljati, da bi imeli naši sosedni tovariši-vinogradniki še tolikšno množino vina na razpolago.

Na sejmu so bili zastopani ti-le vinorodni okoliši: I. Vzhodni štajer, II. Srednji štajer in sicer Sausal, Gamlitz, Ehrenhausen, Spielfeld, Leutschach in Kloch, III. Zahodni štajer in sicer Strassgang, Stainz in Deutsch-Landsberg.

Posebno skupino pa so tvorile — čemu sem se zelo čudil — takozvane samorodnice. (Po osnutku novega avstrijskega zakona, katerega besedilo priobčim prilično, je gojitev, oz. na novo zasajanje samorodnic prepovedano.) Brezalkoholni soki so bili primeroma le malo zastopani. Največ je med temi bilo jabolčnega, najmanj pa grozdnega soka, ki sta ga razstavila le dva razstavljalca in sicer neki Egger Heinrich in ing. Hartman Hugo. Skoraj vsa razstavljena vina so bila sortirana — vsaj v izkazu so bila kot taka označena. Prvo mesto v sortimentu sta zavzemala oba rizlinga in sicer laški in renski (35 razstavljalcev), na drugem mestu je bil

silvanec ali zelenič (29 razstavljalcev), Tretje mesto je zavzemalo vino mešanih sort (26 razstavljalcev), na četrtem mestu sta bila oba burgundca (13 razst.). Na to se je uvrstil šilher iz okoliša Stainz, na šestem mestu je bil traminec (10 razstavljalcev), na sedmem pa kleoner (4 razst.). Naš ljutomerski šipon je zavzemal zadnje mesto. Razstavil ga je neki direktor Resch iz Witschenberga, istotako je bil razstavljen le en portugizer, en muškatelec in ena plemenka ali gutedel.

Deset razstavljalcev je v imeniku označilo, da ima skupaj na prodaj 234 hl 50 l vina samorodnic. Imena teh razstavljenih samorodnic sta označila samo dva vinogradnika in sicer Birtl Friderik iz Stradena in Leopold Anton iz Mareina a. P. Prvi je rekel, da je vino trte Noah Elvira, drugi pa istotako ter vrhutega je razstavil še vino Clintona.

Kar se tiče letnikov, so bila vsa vina iz leta 1935, le knezoškofijsko oskrbništvu Seggau pri Lipnici (Leibnitz) je v imeniku objavilo, da ima 1400 steklenic renskega rizlinga iz leta 1934 po ceni 2 S 60 g na prodaj. ($\frac{3}{4}$ l okrog 26 Din.)

Kar se tiče cen razstavljenih vin, so se sukale te pri evropskih, torej naših domačih vrstah od 90 g do 2.20 S (to je od 9 do 22 Din za liter), pri samorodnicah pa od 40 g do 70 g (to je od 4 do 7 Din) za 1 liter.

Končno še omenim, da je glasom kataloga znašala množina vina, ki ga imajo ali so ga vsaj pred sejmom imeli razstavljalci v zalogi, skupaj 3230 hl ali 1076 polovnjakov in to brez vina samorodnic.

Preizkušal sem večino razstavljenih vin od najcenejših do najdražjih ter ugotovil sledeče: Najboljša, to je najbolj pitna vina so okrog Stainza in Deutsch-Landsberga, takozvani šilherji, a teh je bilo za prodajo samo še 600 l, vse drugo je bilo glasom imenika že pred sejmom prodano, ostala vina pa se vi-ljub temu, da so harmoničnega okusa in brez vsake napake, vendarle ne dajo primerjati z našimi vi-

ni! torej je umevno, da so avstrijski vinopivci še vedno navdušeni za naš vinski pridelek. V nekaj se mora avstrijskim vinogradnikom, tudi preprostim priznati, da so dobri kletarji, istotako znajo tudi avstrijski krčmarji z vinom bolje ravnati, nego mnogi naši, ki zlasti na izpraznjeno vinsko posodo ne polagajo bogve kako velike važnosti. Govorim iz lastne skušnje, ker sem imel zlasti pred vojno kupčijske stike z avstrijskimi in sedaj po vojni z našimi domačimi gostilničarji, katerih so nekateri zlasti glede ravnanja s prazno posodo skoraj preveč legotni, da ne rečem zanikerni. Izjeme so sicer kakor povsod tudi tukaj.

Ali je na tem graškem vinskem sejmu prišlo med producenti in gostilničarji do kupčije in kaki stiki so se zvezali med obojimi, mi ni znano, ker sem samo prvi dan obiskal sejm.

Važni sklepi živinorejcev.

Selekcijsko društvo za ormoško cika-sto govedo pri Sv. Marku niže Ptuja je sklicalo svoje člane in živinorejce na sestanek, kjer jim je društveni tajnik objavil sejsmske cene goveji živini. Društvo je med udeležence razdelilo 10 velikih plakatov, da jih nabijejo po vaseh, da se vsi seznanijo s cenami. Nato se je razvil živ razgovor o položaju kmeta, o cenah živini in kmečkim pridelkom. Sestanka se je udeležilo 356 živinorejcev, ki so sklenili sledečo resolucijo:

»Kmečki stan propada. Spoznali smo, da nam nihče noče pomagati. Delamo, trpimo in garamo več kot nekdanj. Tudi več pridelamo; kljub temu slabše živimo. Ne zmoremo več davkov, zavarovalnin in obresti za dolgove. Naši domovi in gospodarska poslopja bodo razpadli. Ne moremo več opravljati, ne popravljati orodja, vozov in strojev. Ni nam mogoče se zadostno oblačiti. Naša hrana je slaba in nezadostna, ker moramo vse boljše pridelke prodati. Domačij ne moremo predajati otrokom, ker ne zmoremo desetka in prevzemnih stroškov. Mnogo kmečke mladine propade in je vsled tega vržena na cesto med brezposelne. Mnogo naših bolnikov mora prezgodaj umreti, ker ni denarja za zdravlja in zdravnike. Zimske večere prežidimo v temi, ker ni denarja za petrolej. Jedila solimo z rdečo živin-

sko soljo. Nezdravo gospodarstvo je krivo, da je prenehala ljubezen med otroci in starši, brat' in sestrami. Mali posestniki, kočarji in viničarji nimajo niti prilike za zaslužek, da bi se lahko človeško preživljali.

Z godrnjanjem ne bomo ničesar opravili. Spoznali smo, da cene naših pridelkov niso v pravem razmerju s cenami potreščin, katere kupujemo. Da ne propademo, smo sklenili sledeče:

1. Pri prodaji živine se držimo cen, ki so jih določili kmetje za sejme v Ptuju.

2. Določijo se naj najnižje cene tudi drugim kmečkim pridelkom.

3. Mešetarjenje z živino in kmečkim pridelki se naj zabrani.

4. Zahtevamo, da se nemudoma ustanovijo kmetijske zbornice, ki bodo vplivale na zakonodajo v interesu kmečkega stanu.

Živinorejci, držimo se gornjih sklepov! Naj ne bo med nami omahljivcev! Kmetje, govorite, sklepajte o izboljšanju našega položaja po vseh vaseh! Vsi se moramo združiti v tem gibanju, kakor so se združili Hrvati! V slogi je moč!

Ljudski pravnik.

Popravljanje pota. Gab. Lušenic. — Po Vašem posestvu vodi zasebna pot, katero uporablja razen Vas tudi par drugih posestnikov, ki so si priposestvovali služnostno pravico vožnje. Vprašate, kako postopati, da se bo pot popravljala? — Potrošek za vzdrževanje in popravljanje pota imajo praviloma trpeti upravičenci, to je posestniki, ki se pota poslužujejo. Vi pa morate, ako pot tudi sami uporabljate, sorazmerno k potrošku prispevati. Ako služnostni upravičenci vzlic Vašemu pozivu pota ne bodo hoteli popraviti, storite to sami, nakar jih po § 1042 obč. drž. zakona lahko tožite na povračilo sorazmernih izdatkov. Vaših njiv v svrhu popravila pota niste dolžni nakopavati brez odškodnine.

Služnosti se ne smejo razširjati. Isti. — Pravite, da posestniki, ki so si priposestvovali pravico do voženj po Vašem zasebnem potu, vedno več vozijo in vlačijo ter pokvarjajo pot. Ker določa § 484 obč. drž. zakona, da se služnosti ne smejo razširjati, marveč nasprotno utesnjevati, kolikor to dopušča njihova narava in namen ustanovitve, se lahko s tožbo branite. Še

zlasti v tem primeru, ko gre za priposestovano služnostno pravico, smejo upravičenci le v tistem obsegu voziti, kot so to v 30letni priposestovalni dobi.

Stroški pri pridobitvi državljanstva. F. B. p. S. — Rojeni ste v Spodnji Idriji (sedaj Italija), bivate že 26 let v Jugoslaviji in čeprav ste Slovenec, zahteva župan občine, kjer bivate, da si pridobite državljanstvo, češ, da Vas sicer lahko izženejo. Slednje sicer ni verjetno, vendar ni izključeno. Vprašate, katere listine potrebujete in kako bi se obvarovali stroškov, katerih da ne zmorete, ker ste reven posestnik, ko nimate niti enega orala zemlje. Oprostite taks žal na noben način ne morete doseči. Predložiti morate potrdilo (ki Vam ga izda občina), da ste v stanu vzdrževati sebe in event. družino. Nadalje rojstni, event. tudi poročni list; potrdilo, da ste Slovenec (izda Vam ga lahko občina); нравstveno spričevalo in potrdilo, koliko let že bivate v občini. Vse listine je treba kolkovati z 10 Din, odn. 20 Din; prošnjo s 100 Din. Ko bo ministrstvo za notranje zadeve prošnji ugodilo, boste morali plačati še 450 Din.

Prodaja šmarnice. V. B. v S. — Na vprašanje, ali smete prodajati iz lasne kleti tudi šmarnico lastnega pridelka, Vas opozarjamo, da zakon o vinu prepoveduje dajanje v promet (to je tudi prodajo) vina od samorodnih križank (hibridov) vinske trte (direktorja, šmarnice, otela, izabele, hibridov). Zagrožena je zaporna ali denarna kazen, zaplemba vina, pa tudi s finančno oblastjo bi imeli neprimliko.

Točenje jabolčnika. Isti. — Jabolčnik smete prodajati svobodno kot druge svoje pridelke (razen vina od samorodnih križank vinske trte). Ako pa hočete jabolčnik točiti v svoji kleti, odnosno ga kupci pri Vas pijejo, morate predhodno zaprositi za pravico takega točenja in plačati 25 Din takse.

M. Vrešak. Nemirni fantje so Vas zalotili v Vaši gorici in ste jim »na njihovo voljo« dali piti vina, pri čemur niso nič plačali. Oblast da je to zvedela in ste bili obsojeni na plačilo občinske trošarine, finančna direkcija pa Vas je kaznovala z globo 130 Din. Vprašate, ali ste dolžan to plačati, ko ste v »Slov. gospodarju« dne 5. februarja t. l. čitali, da ni treba prav nikakega dovoljenja za prodajo vina lastnega pridelka nad 5 litrov? Kar je »Slov.

gospodar« pisal, držl, a ne smete prezreti, da mora posameznik res kupiti nad 5 litrov in z vinom oditi; ne sme ga pa pri Vas spiti! Ne glede na to pa ste bili po krivem kaznovani, ako ste dali fantom piti res le, ker so Vas k temu prisilili, ali ako ste jim vino že vnaprej hoteli darovati. Seveda, ako pa niste bili baš prisiljeni in ste Vi plačilo zahtevali, fantje pa vzlic temu niso nič plačali, potem je kazen upravičena. Sicer pa ne in napravite pritožbo, ako je še čas.

Dolg. Zaščita dote. — Vaša sestra je 1. 1927 prevzela domače posestvo, iz katerega Vam je bila izgovorjena dota. Zdaj potrebujete denar, a Vam sestra noče nič plačati, češ, da je ta dolg pod zaščito. Vprašate, ali je to res. — Najvišje sodišče, stol sedmorice v Zagrebu, je v sličnem slučaju odločil, da gre tudi tu za terjatev, ki poteka iz dedovanja in ki se ne smatra za kmečki dolg, ki bi bil zaščiten, tako da torej svojo terjatev lahko iztožite. Opozarjamo Vas pa na sledečo omejujočo določbo uredbe o zaščiti kmetov: Če se naj del zapuščine v naravi ali nujni del izplača v denarju, se denarna terjatev po tej osnovi samo tedaj ne posmatra za kmečki dolg (in ne velja za njo zaščita), če dedič pristane, da se izplača po vrednosti tega dela ob času izplačila. — Odgovor na Vaše nadaljnje vprašanje, ali še smete zahtevati dogovorjene 6% obresti, je odvisen od tega, ali bo za Vašo terjatev obveljala (z ozirom na gornjo razlago) zaščita ali ne. Ako ne bo zaščiten, smete zahtevati 6% obresti za ves čas; ako pa bo zaščiten, Vam gredo 6% obresti le za čas do 23. novembra 1933, od tedaj naprej pa le 1% obresti.

Peterka Andrej. Pišete, da ste se z bratom dogovorili, da Vam bo »iz domače hiše in okoli stoječega grunta« izplačal 25.000 Din in vprašate, kaj storiti, ker ne plačuje dogovorjenih 8% obresti? — Niste pojasnili, ali se je dogovor sklenil v zapuščinskem postopanju, ali gre za dedno odpravščino, ali za kak drug pravni naslov. Preberite gornji odgovor! Ako bi se lahko reklo, da gre za terjatev iz dedovanja in zaščita ne bi obveljala, Vam mora brat plačati dolžni glavnični obrok in dogovorjene 8% obresti, ker ga sicer lahko tožite in vodite izvršbo. Ako pa ne gre za terjatev iz dedovanja, odnosno ako

bi veljala zaščita, smete za čas od 23. 11. 1933 naprej zahtevati le 1% obresti. Plačati pa je brat v tem primeru dolžan sedaj le obresti za čas od 23. nov. 1933 do 15. nov. 1934; nadaljnje plačilo zapade še le 15. nov. 1936. Kako se izplačuje glavnic, najdete natančno popisano v »Ljudskem pravniku« z dne 25. 3. 1936.

Gospodarska obvestila.

Važno za kmete producente in konzumente iz mesta! V Mariboru se je vršilo v minulem tednu v kavarni »Jadranc« zborovanje med predstavniki akcijskega odbora za dvig živinskih cen v mariborskem okolišju ter zastopniki vseh treh strokovnih organizacij kot predstavnic mariborskih konzumentov. Zastopniki kmetov so pojasnili zastopnikom delavstva, zakaj so začeli z akcijo za zvišanje živinskih cen, obenem pa so dokazali, da so mesarski obrtniki cene mesu prekomerno povišali. Na sestanku se je sklenilo, da se predloži mestnemu načelstvu načrt, naj se osnuje pri mestnem tržnem nadzorstvu poseben odsek, v katerem bodo zastopani predstavniki konzumentov, okoliških producentov, trgovcev z živili ter mesarjev. Ta odsek naj uravnava cene tako, da bo vladalo pravično sorazmerje med nakupno in prodajno ceno živil in mesa. Obenem naj se strogo izvajajo zakonske določbe o komisiranju živinskih potnih listov v prisotnosti prodajalca, tako da se kupcu onemogoča vstaviti namišljene cene, če je morebiti živinče ceneje plačal. Delavski zastopniki so to akcijo pozdravili.

Upoštevajte zahteve živinorejcev! (Dopis iz Prevalj). Dne 5. t. m. se je vršil na Vinarski in sadjarski šoli v Mariboru občni zbor Zveze selekcijskih organizacij za belo slovensko govedo. Izmed 13 članic je samo ena živinorejska zadruga iz prevaljskega sreza. Da ni zanimanja za to zvezo iz našega sreza, je glavni vzrok ta, ker je 80 odstotkov živinorejcev za govedo pingavske pasme, kar se je sedaj tudi uradno dognalo. Nešteto prošelj od raznih kmetijskih korporacij podpisanih se je vložilo. Prošnje so bile vedno odbite. Tudi osebna intervencija pri gg. banih dr. Marušiču in dr. Pucu so bile brezuspešne. Ostalo je le pri obljubi. — Zadržuge in živinorejci so šli, akoravno od oblasti večkrat ovirani, svojo začetano

pot. Leta 1934 se je licencovalni komisiji za naš srez zgodila velika krivica. Uglednemu strokovnjaku v živinoreji g. M. Zupanču ter delavnemu in obče spoštovanemu veterinarju g. Kolencu je bil dan od strani banske uprave ukor radi tega, ker je komisija morala priznati prignane bikke pingavske pasme kot najboljše v občini Guštanj. Ali bi ne bilo umestno, da se omenjenima gospodoma ukor prekliče in da se prizadetima da za njihovo delovanje primerno priznanje? Menimo tudi, da je čas, da se zahteve ljudstva izpolnijo. Omenjamo, da pingavska pasma v našem srezu ni na novo upeljana, ampak so jo že gojili naši pradedje. Zato pa ne zahtevamo nekaj novega, ampak selekcijo iste z istimi podporami kot se delijo drugim srezom. Uspeh bo v nekaj letih siguren! Nismo še zadnji. Za uspeh in napredek lahko jamči naš agilni kmetijski referent in 30 mladih in starih pionirjev, organiziranih pri podružnici Absolventov kmetijskih šol na Prevaljah. — Več živinorejcev.

Cene in sejmska poročila

Ptujski živinski in svinjski sejm. Goveji in konjski sejem, ki je bil v torek 7. t. m., je bil, kar se tiče dogona, prav dobro založen, kupčija pa je bila srednja. Prignali so 90 volov, 385 krav, 9 bikov, 33 juncev, 61 telic, 4 teleta, 3 ovce in 196 konjev, skupaj 781 glav živine. Od teh so prodali 227 komadov. Akcija Kmečke zveze za zvišanje cen živini je imela tokrat nekoliko več uspeha in to kljub razburjenju mesarjev in ostalih kupecev. Povprečne cene so bile naslednje: Voli 3.25—4 Din, krave 1.75—3.75, biki 2.50—3.80 D, junci 2.50—3.85 Din, telice 3.25—4 Din za 1 kg žive teže. Konje so prodajali po kakovosti od 500 do 4000 Din, žrebeta pa od 600 na 1700 Din komad. Prihodnji goveji in konjski sejem bo 21. t. m. ter 24. t. m., kateri dan bo tudi letni (Jurjev) kramarski sejem. — Sejem za pravišče, ki je bil v sredo 8. t. m., je bil radi zelo slabega vremena slabo založen. Prignali so 43 ščetinarjev, prodali pa 25 komadov. Cene svinjam se od zadnjega sejma niso spremenile in so bile sledeče: pršutarji 5.50 Din, mastne svinje 6 Din, plemene 5 Din za 1 kg žive teže. Prihodnji sejem za prašiče v Ptujju bo 15. t. m.